

KEILA TERVISERAJAD (ENDINE TANKIPOLGU ALA

Roheala piir

Peamised juurdepääsud

Elanike küsitluses mainitud ilusa vaate suund

- 1** Tankimägi
- 2** Suusastaadion
- 3** 7 tõusu mägi
- 4** Jalgpalliväljakud
- 5** Rebasemägi
- 6** Loode mägi
- 7** Paljandi küngas
- 8** SOS-i tõus
- 9** Väärtusliku loopealse taimestiku alad

Tankimägi
Maarja Tüür, 2018

Kelgumägi suusastaadionil
Puhka Eestis

Võistlused terviseradadel
Keila Tervisekeskus

Suusasild suusastaadionil
Maarja Tüür, 2018

Tankipolgu väravas
Harjumaa Muuseum

3.2.2 Keila terviserajad (endine Tankipolgu –ala)

ASEND JA ÜLDANDMED

Keila terviseradade (endine Tankipolgu ala) roheala asub Keila linna lääneosas. Roheala piirneb põhja poolt Mudaaugu elamupiirkonnaga, kirde poolt Harju KEK tootmisalaga, ida poolt endise Keila haigla hoonestusega, kagu poolt loode-Keila (Barsbüttel) elamurajooniga ning lõuna, edela ja lääne poolt Niitvälja/ Tammiku tee loodusliku alaga. Keila terviseradade juurde pääseb mööda Ehitajate teed ja mööda Loode-Keila (Sopsu-Tooma) elurajooni ning Mudaaugu elurajooni vahelisi teid. Lisaks Keila linna elanikele kasutatakse Keila terviseradasid ka lähipiirkonnas elavate inimeste poolt (*Valli, 2017*).

Roheala suurus kokku on ca 121 ha.

KAITSEALUSED PIIRANGUD JA SEOS MAAKONDLIKU ROHEVÕRGUSTIKUGA

Keila terviseradade rohealal pole muinsuskaitse- ja looduskaitsealuseid piiranguid ning see pole Harju maakonnaplaneeringuga määratletud rohelistesse võrgustikku hõlmatud.

AJALOOLINE KUJUNEMINE

Ajalooliselt oli Keila terviseradade roheala olnud Keila linnaelanike jaoks pikalt suletud territoorium, kuna alal on läbi aegade olnud militaarpõlvkond.

Keila on olnud strateegiliselt tähtis kant – viimase sajandi jooksul toimunud sõdade ajal on Keila ümbruses peetud lahinguid, mis on tinginud ka vajaduse paigutada Keilasse sõjaväelasi ja nende varustust (*Keila Gümnaasium, 2001*). Keila alevikus oli I maailmasõja algusest saadik vähemalt ühe rügemendi asupaik (*Lahesalu, 1936*). Haapsalu maante äärde ehitati laskemoonalaod esimese Eesti Vabariigi ajal 1920. aastatel. Heinard Põlluste mälestustest selgub, et Haapsalu maantee äärde ei antud välja krunte puumajade ehituseks, kuna puumajade jaoks oleks laskemoonalaod lähedus olnud liiga ohtlik (*Keila Gümnaasium, 2001*). 1940. aastal hakkas ladusid kasutama üks Punaarmee väeosasid. Nõukogude võimu ajal paiknes sellel territooriumil Vene 144. motolaskurvisiidi tankipolk ehk kohalike jaoks lihtsalt Keila tankipolk. Ala oli betooniäga ümbritsetud ja linnaelanike jaoks üldiselt suletud. Ala oli kasutuses tankodroomina (enim harjutati tankidega sõitu 1960-1970.-tel aastatel) ja lisaks tankide harjutusväljaku funktsioonile lubati kohalikel entusiastidel kasutada seda suusatamiseks. Viimased vene tankid viidi Keilast välja 5. augustil 1994. aastal.

Foto 66. Vaade Keila tankipolgu väravale (allikas Wikipedia).

Keila terviseradade roheala kasutati nõukogude perioodil ja Eesti taasiseseisvumise alguses prügilana. Militaarhooned lammutati, kuid jäätmeid ei veetud ära ning alale ladustati ka lammutusjäätmeid mujalt Keila linnast, Sakust jt piirkondadest (Valli, 2017).

Foto 67. Nõukogude Liidu tankipolgust alles jäänud hooned 1990. aastatel (allikas Wikipedia, Keila Linnavalitsuse arhiiv).

Endise Tankipolgu ala heakorrastamine ja puhkealaks muutmine sai alguse peale tankide lahkumist 1994. aastal ning prügila likvideerimist 1998. aastal. Endine Keila linnapea Leino Mägi võttis ülesandeks ala korrastada ja rajada alale korralikud suusarajad. Maastiku kujundamiseks kasutati koha peal olemasolevaid lammutusjäätmeid, lisaks toodi 1999. aastal tankimäe täiteks Keila Männiku pargi serval lammutatud lasteaia ja tankipolgu ehitiste lammutusjäätmed ning see kaeti Keila lõunaosa trasside kaevamisest ülejäänud pinnasega (Valli, 2017).

Praegu on endise tankipolgu territoorium Keila linna maa ning sellele alale on rajatud puhkeala. Rajatud on Keila terviserajad, kus asuvad osaliselt valgustatud jooksu-, suusa-, rulluisu- ja kettagolfirajad ning jalgpalliväljakud jt spordiplatsid. Piirkonna haldamiseks asutas linnavalitsus 28. augustil 2007 SA Keila Terviserajad, mis anti 2013. aasta augustis üle Keila tervisekeskusele.

ROHEALA STRUKTUUR JA KASUTUS

Keila terviseradade roheala on linna üks olulisemaid puhkealasid, kuid see on ülejäänud linnaruumi teedevõrguga halvasti seotud. Keila terviseradadele juurdepääsuks saab ära märkida peamised kolm tihedamini kasutatavat juurdepääsuteed:

- Enim kasutatakse peajuurdepääsuna nii jalgsi, jalgrattaga kui ka autoga Ehitajate tee ja Kruusa tn ristmiku poolset sissepääsu, kus on ka alal paiknevad ainsad autode parkimiskohad.
- Kergliikluse juurdepääsuna Mudaaugu elamupiirkonna idakaares;
- Kergliikluse juurdepääsuna Loode-Keila (Sopsu-Tooma) elamupiirkonnast põhja suunas.

Lisaks kasutatakse juurdepääsuna läbi metsa sisse kõnnitud metsaradasid nii Tammiku teelt kui ka endise Keila haigla suunast. Rohealal paiknevad küll erinevad kergliikluse ja suusaringid, kuid läbi ala jalakäijate liiklust ei toimu. Tegemist on puhtal kujul sihtkohaga, kuhu tullakse sportima. Tervisespordi harrastamiseks loodud rajad on eraldiseisvad ega ole ühegi alast väljaulatava teekonna osaks (Valli, 2017). Ühenduvuse puudumine naaberpiirkondadega loob endiselt alast suletud territooriumi mulje (Valli, 2017).

Foto 68. Vaade Keila terviseradade rohealat piiravale Harju KEK tootmisterritooriumi betoonmüürile.

Peamised tegevused ja tegevuste alguspunktid on praegu koondatud terviseradade keskele tupikeelise juurdepääsu lõpus. Keila terviseradade maamärkideks saab lugeda praegust suurt ja aktiivselt kasutatavat tankimäge kohe peasissepääsu lähedal ja seitsmetõusumäge (Valli, 2017). Tankimäel on ära kasutatud kunagiste hoonete ja muude rajatiste varemed, mille ära vedamine oleks olnud ebaotstarbekalt kallis, kuid nüüd on need saanud hoopis teise, vajalikuma otstarbe ja on samas sümboliseks mälestusmärgiks nõukogudeaegsele militaarsetele minevikule (Valli, 2017). Terviseradadel liikudes on suunavaks ja äratuntavaks orientiiriks ka jalgpalliväljak.

Foto 69. Vaade Tankmäele.

Keila terviseradade roheala kasutus on mitmekesine. Rajatud on erinevate katenditega radasid (maastikurattarada, suusarajad, rulluisurajad, matkarada), suusa- ja kelgumägi, kunstmuru ja murukattega jalgpalliväljakud, laste seikluspark, discgolfipark (täna suverada suletud, avatud 9 korviga talverada) jne (Valli, 2017). Puhkeala on arendatud lähtudes hetkevajadustest, terviklikku ja kogu puhkeala hõlmavat projekti koostatud ei ole. Seetõttu on puhkeala praegu fragmentaarne. Suur osa endise militaarmaastiku, nn. „rikutud maastiku“ potentsiaalset on jäänud kasutamata, mida saaks teha ühtse, tervikliku maastikuarhitektuurse projektiga. Viimane peab kindlasti arvestama ka käesolevas töös käsitletud Keila rohevõrgustiku (rohestruktuuri) konstrueerimisega. Vaja on Keila terviseradade alade teadlik ja võimalikke keskkonnamõjusid arvesse võtva tsooneringi, millega määratakse kindlaks spordiväljakute- ja rajatiste alad, puhkerajatiste alad ning looduslikumad, ainult terviseradadele mõeldud alad. Vaid niimoodi saab vältida hapra palumänniku muutumist tiheda kasutuse tõttu rikutud alustaimestikuga metsapargiks. Samuti tuleb arvesse võtta et seoses elanike arvu kasvuga ja hea raudteeühendusega Tallinna ja lähiumbrusega kasvab koormus terviseradadele edaspidistel aastatel veelgi. Seega tuleb suur tähelepanu pöörata kasutustaristu mõistlikule ja läbimõeldud arendamisele.

Keila terviseradade roheala on üldplaneeringu käigus läbi viidud küsitluste tulemusel Keila mõisapargi järel teine kõige enam kasutatav puhkeala Keila linnas. Ca kolmandik küsitlustele vastanutest pidas Keila linna suurimaks väärtuseks häid sportimisvõimalusi, seda rõhutati eelkõige Keila terviseradade olemasoluga seoses. Keila linnaelanike arvates on tegemist vaatliselt atraktiivse kohaga – „eriti kaunid on lumised vaated suusamägedel“. Elanikud leidsid, et parandamist vajaks Keila terviseradade juurdepääsetavus, samuti tehti ettepanekuid suusaradade täiendavaks valgustamiseks, pinkide rajamiseks ja veevõtu koha ettenägemiseks terviseradade äärde. Probleemidena toodi metsa alustaimestiku rikkumist discgolfi mängijate ja atvde-krossirataste poolt.

Foto 70. Vaade „Seitsme tõusu mäele“.

Foto 71 ja 72. Vaade suusasillale ja jalgpallistaadionile

Foto 73 ja 74. Vaade discgolfi radadele ja lastemänguväljakule.

ROHEALA HALJASTUS JA ELUSTIK

Ajalooliselt on siinsete elupaikade/kasvukohtade arengul olnud kaks väga olulist mõjurit – lubjakivi pinnalähedus ja inimtegevuse olulised muutused läbi aja, st kunagistest loopealsetest aladest ja männikutest sai militaarpiirkond. Keila terviseradade rohealal vahelduvad metsa-alad militaartegevuse tagajärjel lagedate (osaliselt metsastunud) aladega, kuhu on hiljem rajatud künkad, teed ja platsid. Teede ja platside ümbruses laiuvad valdavalt niidetud muruplatsid.

Keila terviseradade rohealal kasvavad valdavalt loomännikud. Enamasti valitsevaks puuliigiks mänd, mille kasvutiheduse järgi võib järeldada, et tegu on isetekkelise

metsaga. Edela osas esineb ka salumetsa ning tammikuid. Keila loomänniku põõsarindes on rohkesti kadakat ja kukerpuud, esineb harilikku kusalapuud, türnpuud, mage sõstart. Puhmarindes esineb vähesel määral pohla ja mustikat ning kanarbikku. Rohurindes esineb kõrrelisi, aga ka metsmaasikat, samblarindes kasvavad harilik laanik, harilik palusammal ja metsakäharik (Valli, 2017).

Loometsad on väga õrnad inimõju suhtes, sest looduslikku uuenemist loometsa aladele enamasti ei teki, kuna pärast raiet katab lanki tihedalt metskastik, mis takistab puude loomulikku isekülvi (Valli, 2017). Käsitletava ala näol on tegemist looduslikult taastunud tehismaastikuga. Samuti on loometsa alustaimestik tundlik tallamise ja muu häirimise suhtes (ATV-dega söitmine).

Keila terviseradade loodeosas on laiguti säilinud väärtuslik plaatloo taimestik, mida ohustab ühelt poolt võsastumine ning teiselt poolt peale kasvavad arendused.

Foto 75. Väärtuslik plaatloo taimestik terviseradade loodeosas, 2019 juuni.

Kokkuvõte väärtustest		
UNIKAALSUS	2	Keila on rikas loodusilmeliste parkmetsade poolest, samas on Keila terviseradade roheala harukordne oma mitmekesiste puhkamisvõimaluste poolest.
ISELOOMULIK ILME	1	Mingle konkreetsele ajastule iseloomulik miljöo puudub.
TERVIKLIKKUS, ÜHTSUS, RIKKUMATUS	2	Keila terviseradade roheala on loodusliku ilmega mitmekesine puhkeala, kus tõmbepunktide ümbrus on lage ja avar tehismaastik, mida liigendavad looduslikud metsa-alad.
HEAKORD, HOOLDATUS	3	Keila terviseradade roheala on valdavalt loodusilmeline ala, mis ei vaja intensiivset hooldust, hooldatakse puhkerajatiste ümbrust (niitmine, radade hooldus).

PUHKEVÄÄRTUS	3	Tegemist on kõrge puhkeväärtusega alaga, mis on nii Keila linnaelanike kui ka ümbritseva piirkonna elanike poolt aktiivselt kasutatav. Alal on välja arendatud mitmekesised sportimisvõimalused ja seda teenindav taristu. Selle suurust, juba olemaolevate funktsioonide mitmekesisust ning Keila linna suhteliselt suurt tagamaad arvestades, on tegemist Lääne-Harjumaa piirkonna jaoks olulise omataolise objektiga (Valli, 2017).
ÖKOLOOGILINE VÄÄRTUS	2	Osaliselt on tegemist tehismaastikuga, kus endistele miltaarrajatiste aladele on rajatud spordirajatised (staadion, palliplatsid). Samas on alal säilinud ulatuslikud loomännikud, mis on elupaigana väärtuslikud.
LINNALISTE KESKKONNAMÕJUDE LEEVENDAMINE	3	Roheala piirneb Harju KEK-i tootmisterritooriumiga, kus paikneb äri- ja tootmishoonestust ning suuri asfalteeritud platse ja teid. Keila terviseradade roheala on ka Loode-Keila ja tootmisterritooriumi vaheline roheline puhvervöönd. Kokkuvõttes on Keila terviseradade roheala oluline tasakaalustamiseks linnalisi keskkonnamõjusid. Roheala on teiste rohealadega seotud ja mitmerindelise haljastusega.

Maakasutus- ja ehitustingimused

ÜLDNÕUDED

Ehitustegevuses tuleb lähtuda *planeerimisseadusest, ehitusseadusest, looduskaitseadusest, linna ehitusmäärusest, linna kehtivast üldplaneeringust*, kehtivatest detailplaneeringutest ja teistest ehitustegevust reguleerivatest õigusaktidest.

ERINÕUDED JA JÄTKUPROJEKTID

1. Keila terviseradade ala tuleb säilitada puhkealana. Kuna tegemist on osaliselt tehismaastikuga, kus rohealal vahelduvad metsa-alad militaartegevuse tagajärjel lagedate (osaliselt metsastunud) aladega, on kõrghaljastuse ja isetekkelise noorendikuga kaetud aladele lubatud puhkeotstarbeliste ja teiste avaliku funktsiooniga ehitiste rajamine. Kõik uued ehitised tuleb paigutada aladele, kus on väiksem mõju õrnadele taimekooslustele, selleks tuleb alale koostada võimalikest keskkonnamõjudest lähtuv tsoneering. Loopealsed kooslused tuleb säilitada ja uute rajatiste asukohavalik peab lähtuma haruldaste koosluste säilitamise vajadustest.
2. Tuleb koostada Keila terviseradade ala dendroloogiline ja alustaimestiku inventeerimine, kus on välja toodud puhke- ja ehitustegevuse suhtes tundlikumad ja vähem tundlikumad alad.
3. **Keila terviseradade roheala kohta tuleb koostada terviklik maastikukujundusprojekt, lähtudes puhkeala etapiviisilisest välja ehitamisest.** Seni pole puhkeala arendatud süsteemselt vaid hetkevajadustest lähtuvalt. Soovitav on ala välisvalgustust edasi arendada. Samuti tuleks läbi tervikliku maastikuarhitektuurse projekti planeerida puhkeala teenindavat inventari jt vajalikke väikevorme.
4. Olemasolevaid loomännikud tuleb säilitada terviklike massiividena, keelatud on nende killustamine uusehitiste või neid teenindavate aladega. Loomännikud

on elupaigaks alal pesitsevatele looma- ja linnuliikidele ning putukatele. Samuti tuleb säilitada loopealsed.

5. Loomännikuid ja vanemate mändide gruppe tuleb alal säilitada. Vajadusel võib rohealal osaliselt läbi viia hooldusraied (eelkõige teede ja radade ääres ning puhkerajatiste ümbruses), kuid selle juures peab järgima, et ala ei kaotaks looduslikku väljanägemist ega muutuks parkmetsaks. Keelatud on kahjustada olemasolevat alustaimestikku. Lähtuda tuleb elupaigaväärtusest.
6. Keila terviseradade roheala tuleb ümbritseva linnaruumiga paremini siduda. Eraldi projektiga tuleb analüüsida jalakäijate liikumist ja ühenduvust ümbritseva kergliiklusteede võrgustikuga. Korraliku ja ühtse viidastussüsteemiga tuleb markeerida sissepääsud Terviseradade rohealale.
7. Puhkealale tuleb rajada juurdepääs põhja poolt (nii autoga kui jalgsi/jalgrattaga). Täna on pole korralikke juurdepääsuteid puhkealale põhja poolt välja ehitatud.